

HE 154/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta

VESIVILJELY SUOMESSA 2020:

Suomessa kasvatettiin vuonna 2020 noin 15,1 miljoonaa kiloa kalaa ihmisravinnoksi. Koko ruokakalatuotannosta kirjolohta on noin 95 prosenttia. Ruokakalan lisäksi kalaa viljellään myös istutettavaksi luonnonvesiin. Vuonna 2020 Suomessa toimi 246 kalanviljely-yritystä.

Noin 83 % tuotannon volyymista tulee merialueen laitoksilta ;100 ruokakalalaitosta ja 25 poikas-/välikasvatuslaitosta. Sisävesillä 49 ruokakalalaitosta ja 73 poikaslaitosta. (Luke 2021, Vesiviljelyn tilastot)

LAITOSTYYPIT:

- Verkkoallaslaitokset
- Läpivirtauslaitokset (keinoaltaat, uomat)
- Luonnonravintolammikot
- Kiertovesilaitokset

RAUHOITETTUIEN ELÄINTEN AIHEUTTAMAT VAHINGOT KALANKASVATUSLAITOKSILLA

Rauhoitetuista lajeista merkittävimpiä vahinkoja kalankasvatuslaitoksilla aiheuttavat harmaahaikara, merimetso ja kalasääksi.

Kaikkien mainittujen lajien kannat Suomessa luokitellaan elinvoimaisiksi (Lintuatlas 2020). Haikara- ja merimetsovahinkoja on todettu 2000-luvun alusta alkaen ja niiden suuruus kasvaa. Vahinkojen määrän kasvun taustalla vaikuttaa harmaahaikara- ja merimetsopopulaatioiden kasvu. Ilmaston lämpeneminen on jo vaikuttanut ja tulee edelleen vaikuttamaan monella tavalla lintujen levinneisyyteen ja muuttokäyttäytymiseen. Lintujen viipymisen pesimäalueilla on arvioitu pidentyvän ja talvehtivien lintujen määrän lisääntyvän. Harmaahaikaran ja merimetsan Suomessa viettämä jakso ulottu nyt maaliskuu-/huhtikuusta loka-/marraskuulle ja harmaahaikaran talvihavainnot ovat jo yleisiä.

Lintulajien saalistustavat poikkeavat toisistaan. Kalasääksi on syöksysukeltaja, joka hakee ravintoa mieluusti sisävesien matalahkoista kasvatusuomista. Harmaahaikara

odottaa liikkumattomana ja nappaa lähelle tulevan kalan. Harmaahaikara ja merimetso aiheuttavat suurimmat haasteet ja vahingot merialueen laitoksilla.

Kalankasvatustiloksille aiheutuvien kalasääksivahinkojen ja pesien välinen yhteys on tunnistettu. Esityksen mukaisessa kalasääksikorvauksen laskentakaavassa haitta-aika on 120 vrk ja korvattava kalamäärä, johon sisältyvät sekä syödyt että vahingoitetut kalat, 1,5 kg/vrk/kalasääskipari.

Harmaahaikaran ja merimetson kalankasvatukselle aiheuttamat ongelmat liittyvät pesimäkolonioiden sijaintiin ja merimetson muuttoparviin. Tyypillinen aikajakso harmaahaikarahavainnoille lounaissaariston verkkoallaslaitoksella on kesäkuusta-lokakuulle. Aikuisen harmaahaikaran syömän ravintomäärän arvioidaan olevan n. 0,4 kg/vrk. Kalankasvattamolla vieraileva haikaraparvi viettää pääosan vuorokaudesta laitosalueella ja saalistaa pääosan ravinnostaan laitokselta. Lintuparvi keskikoko on kasvanut ja yhdellä altaalla yhtäaikaisesti saalistavien yksilöiden määrä voi olla jopa 20 lintua.

Merimetso saalistaa pesäaikana kolonian läheisyydessä, mutta muuttoparvia tavataan koko rannikko- ja saaristoalueella. Kolonian läheisyydessä sijaitsevalla kasvattamolla voidaan vahinkoja pyrkiä ehkäisemään ennakolta, mutta muuttoparvi liikkeitä on vaikea ennakoita.

Säännöllinen seuranta ja tutkimus on Suomessa kohdistettu kuitenkin vain kalasääksen sisävesilaitoksilla aiheuttamiin vahinkoihin. Tutkimuksen painottuminen yhteen lintulajiin ei anna oikeaa kuvaa muista lajeista aiheutuvista vahingoista tai niiden ehkäisemismahdollisuuksista.

Lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi ainoastaan kalasääksen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi ja korvaamiseksi myönnettävistä avustuksista.

Suomen Kalankasvattajaliitto ry katsoo, että kalasääksen lisäksi myös muiden rauhoitettujen lintujen aiheuttamien kalatalousvahinkojen ennaltaehkäisemiseen ja korvaamiseen myönnettävien avustusten mahdollistaminen tulisi sisällyttää jo tähän lakiehdotukseen.

Toissijaisesti Suomen Kalankasvattajaliitto ry kiirehtii erillisen tukijärjestelmän valmistelua merimetson ja harmaahaikaran kalanviljelylaitoksille sekä merimetson kaupalliselle kalastukselle aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi ja näitä koskeva muutosehdotuksen antamista täydentävänä esityksenä eduskunnalle.